

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Članke vseh sortnih in vojni s politično vsebino, ki so namenjene za pouk in zabavo, so dobrodošle. Če imate kakršnekoli pripombe, jih pošljite na redakcijo. Članke, ki so namenjene za pouk in zabavo, so dobrodošle. Če imate kakršnekoli pripombe, jih pošljite na redakcijo. Članke, ki so namenjene za pouk in zabavo, so dobrodošle. Če imate kakršnekoli pripombe, jih pošljite na redakcijo.

VABILO

k proslavi narodnega ujedinjenja

Slovencev, Hrvatov in Srbov,

ki se vrši

v nedeljo, dne 15. decembra 1918, v Mariboru.

VSPORED:

1. Ob pol 10. predpoldne slovesna služba božja v frančiškanski cerkvi.
2. Takoj po službi božji se zberejo vsi udeleženci pri Narodnem domu.
3. Obhod po mestu.
4. Slavnostno zborovanje.

Slovinci in Slovenke iz Maribora ter bližnje in daljne okolice, pridite vsi prihodnjo nedeljo v Maribor! Agitirajte za obilno udeležbo! Dne 15. decembra vse v Maribor na narodni praznik!

Iz oddaljenih krajev naj pridejo z vozovi, društva pa z zastavami. Udeleženci naj vzamejo seboj zastavice in trobojne trake.

Mariborčani naj razobesijo ta dan na hišah zastave. Kdor pa nima zastav, naj okraši vsaj okna z malimi, četudi s papirnatimi zastavicami in zelenjem.

Jugoslovani! Svobodni državljani svobodne države SHS

v nedeljo, dne 15. decembra, vsi v Maribor!

Slavnostni odbor.

Vspored

za proslavo narodnega ujedinjenja
Slovencev, Hrvatov in Srbov

dne 14. in dne 15. decembra 1918 v Mariboru

V soboto, dne 14. dec.:

Ob 5. uri popoldne bakljada z godbo jugoslovanskega mariborskega pešpolka. Bakljada se začne pri domobranski vojašnici v Melju. Korakamo po ulicah: Meljska — Tegethofova — Grajska — Gosposka — dravski most — Magdalenski trg in zopet nazaj čez dravski most — Glavni trg — Stolna — Luterjeva — Evgenova ulica — pred okrajno glavarstvo, kjer zaigra godba: »Lepa naša domovina« in »Hej Slovani!« — Nato odhod čez Sofijin trg — Tegethofovo in Meljsko ulico nazaj v domobransko vojašnico.

V nedeljo, dne 15. dec.:

1. Ob pol 10. uri pridiga v baziliki Matere Milosti: g. vojaški župnik Rant. Ob 10. uri sv. maša. Med mašo svira na koro godba mariborskega pešpolka; vmes pelje pevskega zbora Dramatičnega društva. Po sv. maši »Te Deum«.

2. Po službi božji obhod po mestu po teh-le ulicah: Tovarniška — Nagyjeva — Sednijska — Tegethofova — Kolodvorska — Bismarkova ulica — pred glavarstvo — mimo realke — Grajska — Gosposka — Šolska ulica — Stolni trg — Stolna ulica — Glavni trg — Freihaus ulica — Narodni dom

3. Red za obhod: Na čelu spreveda 3 vojaški jezdeci s prapori SHS., nato 14 mož kavalarije, vojaška godba marib. pešpolka, kavalarija, artilerija, infanterija, Nar. svet, zastopstva uradov, zastopstvo častniškega zbora, dekleta v nar. noši društva (Sokolci, Orli itd.) z zastavami, šole z učiteljstvom: krčevinska šola, zavod šolskih sester, učiteljske z vadnico, gimnazija (šolska mladina se zbere že pred 1/2 11. uro v Tovarniški ulici do Nagyjeve ulice); železničarska godba, skupine iz okolice, nato vse ostalo občinstvo. Korakati se mora brezpogojno v vrsti po štiri in štiri. Za red skrbijo reditelji, ki imajo rediteljske znake.

4. Slavnostno ljudsko zborovanje v Narodnem domu:

1. del zboruje v veliki dvorani Narodnega doma,
2. del na dvorišču,
3. del eventualno na prostem pred Narodnim domom.

Govorniki: Poveljnik obmejne jugoslovanske armade general Maister, poverjenik dr. Verstovšek, okrajni glavar dr. Lajnič, dr. Rosina, dr. Hohnjec, prof Voglar, dr. Leskovar, dr. Medved, dr. Koderman, dr. Slavič, dr. Ravnik, župnik Vračko, Žebot, zastopniki vojaštva in delavstva.

Med posameznimi govori in ob koncu svirajo godbe in prepevajo pevski zbori.

Hišni posestniki naj okrasijo hiše z zastavami, stanovalci pa okna z malimi zastavicami, cvetjem in zelenjem.

Mi in Srbi.

Združitev Slovencev, Hrvatov in Srbov v eno državo, ki ji je na čelu kot regent srbski prestolonaslednik Aleksander, in ki sega od Špilja (Spilfelda) do blizu Soluna, to je najnovejši in najvažnejši dogodek v Jugoslaviji. Marsikomu, ki nima pregleda čez zamotane strelje, ki prepredajo Evropo, se bo to zdelo morda nekoliko čudno. V kratkih točkah torej pojasnimo stvar, naj vsak uvidi, da je to dobro za nas in neizogibno potrebno.

1. Avstrija je bila nezvesta in nepoštena vedno, pa je bila nepoštena tudi ob svojem koncu. Wilsonu je naznanila, da prizna Jugoslovane kot samostojno državo, z Italijani so pa avstrijski generali sklenili premirje, kjer ni govora o Jugoslovanih. Vsled tega je naša zemlja po razpadu Avstrije kakor blago, ki nima gospodarja, in si ga vsak lahko prisvoji, komur pride do rok. Na jugu in zahodu bi si rad odtrgal najlepši kos lakoten Lah, na Stajerskem in Koroškem naduti Nemeč, ogrske Slovence bi pa požrl Madžar. Pred svetom nismo priznani kot država, ne preostaja nam tedaj drugo, kakor ali priti v laško, nemško in madžarsko sužnost, ali pa se nasloniti na Srbe, ki imajo veljavno besedo pri svojih mogočnih zaveznikih.

2. Srbija je med zmagovalci, nas pa imajo za ostanke razbite in poražene Avstrije. Če se hočemo rešiti bremen, ki bodo zadela premagance, se moramo pridružiti zmagoslavnemu narodu, ki je z nami ene krvi, in to so Srbi. Tako postane mo deležni dobrot, ki jih bodo delili zmagovalci. Kaj je torej boljše: čutiti težo starega izreka: gorje premagancu, ali pa biti deležen zmage?

3. Svojo rešitev iz nemško avstrijskega jarma imamo zahvaliti četverospornim zaveznikom, ki so strli nemški napuh, zlasti velikemu Wilsonu. Zavezniki pa želijo, da mi s Srbi vred tvorimo eno državo, ki bo dovolj močna in sposobna za življenje. Slovenci »sami zase« in Hrvati »sami zase« bi bili preslabi, bili bi samo igrača in plen svojih močnejših sosedov.

4. Mnogi bi si želeli republike, zdaj pa dobimo kraljestvo. Za zdaj je tako, a končno se bo to vprašanje rešilo, ko se snide zakonodajna skupščina. Dobra je lahko vsaka vladna oblika, naj slabše je tiranstvo, ki tudi v republiki ni izključeno. Sicer pa pod solncem ni nič popolnega. Dobro urejeno kraljestvo je stokrat boljše, kakor slaba republika. Boljše je pač n. pr. angleško kraljestvo, kakor sedanja ruska ali nemška republika, kjer se ljudje med seboj koljejo in ropajo. Nekdo mora biti gospodar, zlasti zdaj je potrebno, da v splošni zmedii nekdo vzame vajeti v roke.

5. Bolje je, da nam vlada srbska kraljeva hiša, kakor nemški Habsburžani, ki se imajo zmiraj plačane podrepanke in agente, da nas spravijo v stari jarem. Dočim so se Habsburžani med vojno bogatili, je srbska vladarska hiša trpela z ljudstvom vred. Pred kratkim sovražnikom je morala bežati iz svoje zemlje, a ni ji upadel pogum. Če se Srbi vkljub strašnim izkušnjam zadnjih let zvešto drže svojega kralja, vedo pač najbolje sami zakaj, in nam se ni treba bati novega vladarja, ki je vendar kri naše krvi ter je slovesno zagotovil enake pravice in slobodo Slovincem, Hrvatom in Srbom.

6. Kraljevski hiši srbski očitajo umor prejšnjega kralja in pa umor avstrijskega prestolonaslednika Ferdinanda. Nemška klevetal. Treba je le poznati razmere, v katerih se je to zgodilo. Kralj Milan in njegov sin sta bila slepo orodje avstrijske in ogrske vlade ter sta spravila Srbijo na rob propasti. Končno je vzbuhnila splošna ogorčenost in zatrla rod Obrenovičev. Sedanji kralj je bil takrat v tujini, umor so izvršili razjarjeni častniki. Da je bil Franc Ferdinand umorjen, ni bil kriv srbski kralj, marveč zanikernost avstrijske in ogrske vlade; srbska vlada sama je svarila, da je za Ferdinanda nevarno hoditi v Sarajevo. Nemci so sami natihoma odobrvali umor, na zunaj pa lagali in metali vso gnojnico na srbsko vlado. Saj so celo nas Slovence dolžili, da smo skrivili umora! Drugi svet ima tudi oči in vsaj toliko poštenosti kakor Nemeč, in vendar se je celi svet postavil na stran Srbije, z Nemci pa je potegnil le Turek in pa prefrigani bolgarski kralj, ki je bil sam Nemeč.

Nemci imajo najmanj pravico, na koga kamenje metati, ker so zakrivali strašno svetovno morijo. Koliko nedolžnih žrtev so pa obsodili na smrt in usmrtili Habsburžani?

Mi smo vkljub vsem »zmagam« prišli pod Habsburžani čisto na nič, srbsko ljudstvo pa je ob strani svojega kralja prestalo najhujše težave in ostalo stanovitno.

V regentu Aleksandru pozdravljamo torej svojega rešitelja, ki bo zastavil za nas svojo besedo pri svojih mogočnih zaveznikih, da nas priznajo kot novo državo in obvarujejo pred zalezovanjem zvitih nasprotnikov.

Za nas je v sedanjih okoliščinah edini izhod združenje pod zmagoslavim žezlom srbskega regenta.

7. A pravijo, da so Srbi druge vere, namreč pravoslavni. No, Srbi ne bodo nikoli tako divjali kakor so divjali luteranski pastori, ki so se pripteli iz Nemčije. Skoraj pol stoletja smo bili v zvezi z luteransko Nemčijo, pravoslavni so nam pa vendar veliko bližji ko luterani.

Za vero se ni nikomur bati. Nam katoličanom je le treba zvesto po veri živeti, da se bodo drugoverci nad nami zgedovali. Če bomo pa dajali pohujšanje in če se bo naša vera izrabljala za to, da bi zopet prišli pod živinski nemški jarem, bomo sami krivi, če nas bodo drugoverci zaničevali.

Slahejši se mora ravnati po močnejšem, če hočemo, da nam Srbi kot bratje pomagajo, ne moremo vendar zahtevati, da bi radi nas pognali svojo vladarsko hišo, ki je s svojim ljudstvom vse drugače združena kakor poprej visoki Habsburžani.

Kmet v Srbiji.

Srbija je popolnoma kmetijska država in temu primerna je tudi vsa zakonodaja. Veleposestev v Srbiji ni. Vsa zemlja v Srbiji je razdeljena med srednje in male kmetijske posestnike. Značilno je tudi, da po srbskem zakonu kmet ne sme podpisati menic. Tudi je kmetu zagotovljena najmanjša posest, ki se mu ne more nikdar vzeti. Kmetu mora ostati 6 oralov zemlje, hiša, potrebno poljedelsko orodje, 2 vola ali konja, krava s teletom, nekoliko svinj in ovac ter hrana za družino in živino za eno leto. Tega kmet ne more zapraviti, niti se mu ne sme prodati na dražbi.

Tako je torej srbski kmet obvarovan pred nesrečo, da bi nekega dne pognali na cesto njega in njegovo družino. Take zakone pa je mogla Srbija ustvariti le, ker tam vlada res le ljudstvo same po svojih zastopnikih.

Dr. Korošec o uspehu svojega bivanja v inozemstvu.

Dr. Korošec je izjavil v Zagrebu o uspehu svojega bivanja v Švici in Parizu med drugim tudi sledeče:

Vsi naši prijatelji v inozemstvu, med njimi najvišje evropske osebnosti, s katerimi sem stopil v stik, so mi priporočale, naj čimprej izvršimo naše ujedinjenje s Srbijo. Posvetoval se je z ministrskim predsednikom Klemansejem in zunanjim ministrom Pichonom. Obiskal je zastopnike časopisja in voditelje raznih političnih strank. Povsod je zastopal odločno jugoslovanske interese proti italijanski pohlepnosti po ozemlju, ter dobil povsod vtis, da goje vsi iskreno dobrohotnost za našo pravično stvar, Londonski dogovor, ki določa, da sme Italija zasesti in obdržati ozemlje, ki ga je sedaj zasedla, res veže Angleže in Francoze, ne veže pa Amerike. Treba je naglašati napram temu londonskemu dogovoru, da tudi Italija s svoje strani ni izpolnila vseh onih dolžnosti, ki jih je v tem dogovoru prevzela, da zato tudi ni izključeno, da bosta Anglija in Francija zahtevali popravek tega dogovora. V Parizu je stopil v stik dr. Korošec tudi z ameriškim zastopnikom in osebnim prijateljem Wilsona, polkovnikom Housejom. Tudi napram temu je zagovarjal našo narodno stvar ter odnesel jako ugoden vtis. Potom nega je zaprosil ameriško vlado, naj pošlje v Jugoslavijo hrane za kakih pet milijonov prebivalcev, obleke in obutve pa za kakih sedem milijonov prebivalcev, kar mu je bilo tudi obljubljeno. V Parizu je obiskal tudi angleškega in italijanskega poslanika ter jima razložil jugoslovansko stališče. Povsod je poizkušal vzbuditi zanimanje za našo stvar, pojasneval je naše razmerje do bratske Srbije ter porabil priliko, da je na nekem shodu radikalnih socialstov v Parizu, ki tvorijo največjo stranko v francoskem parlamentu, seznanil javnost o jugoslovanskih težnjah. Dosegel je, da je stranka sprejela resolucijo, da spremilja dobrohotno naša narodna stremjenja in da obsoja italijansko pohlepnost po tujem ozemlju.

Na poziv osrednjega odbora Narodnega veča je 26. novembra zapustil Pariz, kjer sta ostala še Trumbič in Pašič, in se vrnil v domovino.

Dr. Korošec pri regentu Aleksandru.

Regent Aleksander je v posebni avdijenci sprejel predsednika Narodnega veča dr. Antona Korošca. Avdijenca je trajala tri četrt ure. Dr. Korošec je regentu obširno poročal o svojih konfe-

rencah v inozemstvu in mu podal vsa potrebna pojasnila o končnih uspehih vseh svojih pogajanj. Nato ga je informiral točno in izčrpno o narodnih razmerah na Štajerskem in Koroškem in o položaju prekmurskih Slovencev. Podal mu je sliko narodnega razmerja med Slovenci in Nemci na naših mejah. Regent Aleksander je z živahnim zanimanjem sledil njegovim izvajanjem, zlasti kar se tiče narodnih razmer na slovenski severni meji, in obljubil vso pomoč celokupne jugoslovanske države, da se vse zahteve Slovencev na teh mejah ugodno rešijo.

Regent Aleksander Slovincem.

Na pozdrav narodne vlade SHS v Ljubljani je regent Aleksander 8. decembra poslal brzozavno zahvalo, v kateri izjavlja, da mu težko ožaloščenje Slovenije prizadeva največjo in prvo vladarsko skrb. Narod in vlada, tako nadaljuje, hočemo storiti vse, da se naša svobodna demokratična Jugoslavija zedini in razvije v svojih od Boga ji danih mejah, v katerih naj se združijo vsi bratje našega milega jezika. Naš troimeni narod je izvršil veliko delo zedinjenja. Zmagal je v težkih bojih s krasnimi uspehi. Trdno sem prepričan, da se tudi ta poslednji boj konča častno tem bolj, ker gre za uresničenje idealov, katere je v tako vzvišeni obliki slovesno proglasil predsednik Wilson, in katere so priznali naši plemeniti zavezniki.

Nemško nasilje na Koroškem.

V soboto, dne 7. decembra se je navalila tolpa v vojake preoblečnih Nemcev na kraj Št. Lipš ob Krki na Koroškem. Tolpa je razbila na župnišču vse žipe in je s silo vlomila v župnišče. Bilo je okoli polnoči. Nemški divjaki so vpili kot zbesneli in so potegnili župnika iz postelje, ga opljuvali, sramotili, topli, in ga na pol oblečenega vlekli kot tala čez Krko. Še do danes se ne ve, kje je ubogi župnik in kakšna je njegova usoda.

V ponedeljek popoldne je nemška vojaška družba v kraju Trixen ob Krki odpeljala župnika-Slovenca Dolinarja. Poveljnik jugoslovanske posadke v Velikovcu, nadporočnik Malgaj je izvedel o nasilstvih in takoj odjezdil z nekaterimi drugimi konjeniki v Trixen. Kraj je dal zasesti, sam pa je jezdil za nemškimi divjaki. Malgaj jih je dehitel in jih je sam razorožil ter tiral proti Velikovcu. Rešil je tudi župnika neljubega položaja. Nemške nasilneže je tiral v Velikovec, kjer jih je vrgel v ečo. Župnik Dolinar, ki je bil ves pobit, premočen, lačen in utrujen, se je med potjo zgrudil pred hišo nekega slovenskega kmeta na tla. Gostoljubni Slovenec je vzel župnika pod svojo streho. Župnik se je okrepčal in je zopet odšel naprej. Kmalu nato je privrelo 50 Nemcev pred hišo tega kmeta, vodil jih je nek nemškutar, in so klicali kmeta na odgovor, zakaj je vzel župnika pod svojo streho. Nato so kmeta in njegovo družino pretepli, hišo pa popolnoma razbili in zažgali.

V torek zjutraj je prišel iz Št. Jana ob Mostiču član tamošnjega Narodnega sveta, Kofler. Pripovedoval je, da so Nemci napadli slovensko vas Št. Janž. Kofler se je komaj in komaj rešil, da ga niso ubili. Njegovo ženo, otroke in skoro vse vaščane so nemški suroveži odgnali kot tala. Vas so popolnoma izropali. Selo izgleda huje kot kraj, kjer je divjala vojska. Sploh se množijo v velikovškem okraju nasilstva in grozovitosti napram Slovincem. Vsak, kdor je Slovenec, mora čutiti nemško maščevanje. Slovensko prebivalstvo je razburjeno. Vse beži proti Velikovcu. Pomoč je nujno potrebna.

Nemec je, kar se tiče krutosti napram Slovincem, huji kakor Hun ali Turčin.

Napad na Velikovec.

Velikovec, 11. dec.

Zvečer dne 10. decembra ob 9. uri so Nemci napadli Velikovec. Streljali so z vso silo na mesto. Jugoslovanska posadka je krepko odgovarjala in je napad slavno odbila.

Jugoslavija od Soče do Vardarja.

Predsedstvo Narodnega veča SHS je izdalo v sporazumu s srbsko vlado proglaš, v katerem nana, da se je dne 1. decembra ob 8. uri zvečer proglasilo v svečanem nagovoru na prestolonaslednika Aleksandra ujedinjenje celokupnega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov v enotno jugoslovansko državo pod vlado kralja Petra, oziroma pre-

stolonaslednika Aleksandra kot regenta. Prestolonaslednik Aleksander je v svečanem prestolnem odgovoru prevzel vlado in bo sestavil skupno ministrstvo za celo Jugoslavijo. Narodna vlada SHS v Ljubljani je o tej priliki pozdravila regenta Aleksandra, ki je v svojem odgovoru zagotovil, da je njegova prva vladarska skrb, da se vse ozemlje, kjer bivajo Slovenci, Hrvati in Srbi, združi v novi državi SHS, ki bo segala od Soče do Vardarja.

V nekaterih dneh se odpelje regent Aleksander v Pariz, kjer se bo sklepalo o bodočih mejah Jugoslavije. Dr. Korošec je določil, da bosta regenta Aleksandra spremljala na potovanju v Pariz vodja tržaških Slovencev, dr. Rybar in inženir Mačkovšek, ki je natančno poučen o naših zahtevah glede narodnih mej.

Italijani zapuščajo zasedeno jugoslovansko ozemlje.

V Maribor je dospel zdravnik iz Palja, ki pripoveduje, da so Italijani že začeli zapuščati naše ozemlje. Med italijanskim vojaštvom je nastalo veliko revolucionarno gibanje. Splošno vlada mnenje, da bodo Italijani teko na 14 dni zapustili ozemlje SHS.

Sporazum med Italijo in Jugoslavijo. Trst mednarodno pristanišče.

Iz Zveze poročajo, da je Lloyd George izdelal jadranski program, ki naj bi izravnal nesporazumenje med Italijo in Jugoslavijo. Iz Milana pa javljajo, da italijanska vlada ne namerava ugovarjati preustrojitvi Trsta v mednarodno svobodno pristanišče. Italija ima mnogo luk, ki bi bile naravnost težko oškodovane z aneksijo Trsta. Ker je računati tudi z odločnim odporom Jugoslovancev, bo mirovna konferenca enostavno sklenila, da se Trst proglasi za mednarodno svobodno luko.

Praznik v Mariboru.

Praznik narodnega ujedinjenja. NV v Zagrebu je izdalo dne 3. dec. v Beogradu ukaz, podpisana od podpredsednikov Hrvata Paveliča in Srba Prbičevića, da se dan 1. dec. proglasi za narodni praznik jugoslovanskega ujedinjenja. Letos se obhaja ta praznik dne 14. in 15. dec. Dne 14. dec. bo šole prosti dan. Predava se naj povsod o znamenitosti narodnega ujedinjenja SHS. Dne 15. dec. pa se vršijo cerkvene slovesnosti. Na javnih in pe-možnosti na zasebnih poslopih se naj razobesije zastave.

Reditelji za slavnost v nedeljo. Slavnostni odbor za nedeljsko slavnost najno prosi železničarje, ki so v nedeljo prosti službe, nadalje trgovce in trgovske sotrudnike, doslužene vojake in vse druge inteligente, da pridejo zanesljivo prihodnji petek, dne 13. decembra ob 7. uri zvečer v prvo sobo Narodnega doma k sestanku rediteljskega zbora za nedeljsko slavnost. Izvolil se bo rediteljski zbor in razdelilo delo. Prosimo, da pride na zborovanje vsak, kdor ima veselje sodelovati kot reditelj.

Državni uradi in zavodi morajo v nedeljo razobesiti slovanske trobojnice! Posebno za to določene osebe bodo poskrbele, da se bodo ohranila in zabeležila imena tistih, bodisi posameznikov, bodisi uradov, bodisi trgovcev ali obrtnikov, ki se še vedno bojijo nemščurjev in niso razobesili zastav.

Ravnatelji, profesorji, učitelji in učiteljice naj te dni v svojih zavodih in razredih vse potrebno ukrenejo, da bodo učenci in dijaki korporativno se udeležili slavnostnega obhoda. Dolžni so skrbeti za red.

Slovinci v Mariboru, povabite svoje sorodnike in prijatelje, naj pridejo v nedeljo v Maribor.

Slovenski delavci, pomočniki, učenci in vsi, ki ste slovenskega rodu, udeležite se v nedeljo slavnostnega obhoda, ki se začne okoli pol 11. ure dop. pri frančiškanski cerkvi.

Slovenke mariborske na plan! V nedeljo se naj vsaka, bodisi gospa, dekle ali uslužbenka, udeleži slavnostnega obhoda!

Pevci Dramatičnega društva udeležite se v nedeljo vsi naše slavnosti v cerkvi, na ulici in v Narodnem domu.

Pevci iz okolice, v nedeljo dne 15. dec. vsi v Maribor!

Slovinci iz bližnje mariborske okolice, v nedeljo dne 15. decembra vsi na slavnost v Maribor! Somišljeniki, agitirajte od hiše do hiše.

Slovinci in Slovenke iz Št. Petra, Hoč, Smarjete, Jarenine, Kungote, Sv. Krita, Št. Ilja, Kamnice, Selnice, Limbuš, Studenc, Pobrežja, Slivnice,